

VARTOTOJŲ TEISIŲ DIREKTYVOS PERKĖLIMAS Į LIETUVOS TEISĘ – TOLESNIS VARTOTOJŲ APSAUGOS TEISĖS DEKODIFIKAVIMAS AR KODIFIKAVIMAS?

Danguolė Bublienė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros lektorė
socialinių mokslų daktarė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 70
El. paštas: Danguole.bubliene@tf.vu.lt

Šiame straipsnyje analizuojami pagrindiniai Vartotojų teisių direktyvos (VTD) bruožai bei suderintos nuostatos ir būtinos keisti Lietuvos teisės nuostatos, aptariama esama vartotojų teisių apsaugos reguliavimo situacija Lietuvoje ir galimos ES acquis communautaire vartotojų apsaugos srityje perkėlimo į Lietuvos teisę kryptys ir būdai. Taip pat siūloma vartotojų apsaugos srities (kartu VTD perkėlimo į Lietuvos teisę) normų sisteminė struktūra.

The article analyzes the main features of the Consumer Rights Directive (CRD), the provisions harmonized by this directive and the provisions of the Lithuanian law should be revised in order to implement the CRD in the Lithuanian law, it discusses the current consumer protection regulation in Lithuania and possible directions and ways of the implementation of EC consumer acquis communautaire in Lithuanian law. The article suggests the systematic structure of the legal norms of the consumer protection (including implementation of the CRD in Lithuanian law).

Įvadas

Po intensyvių politinių, mokslinių ir praktinių diskusijų beveik po trejų metų 2011 m. spalio 25 d. priimta direktyva dėl vartotojų teisių [1] (toliau VTD arba Vartotojų teisių direktyva). Ši direktyva, skirtingai nuo kitų vartojimo sutarčių direktyvų, yra plačios reguliavimo apimties, todėl jos perkėlimas į nacionalinę teisę bus rimtas iššūkis kiekvienai Europos Sąjungos (toliau ES) valstybei narei. Rengiant VTD buvo peržiūrėtos dvi vartotojų apsaugos srities direktyvos – Nuotolinių sutarčių direktyva [2] ir Sutarčių, sudaromų ne verslo patalpose, direk-

tyva [3] – dvi vertikaliosios direktyvos, reglamentuojančios pardavimo būdus. VTD neperžiūrėta nesąžiningų sąlygų ir garantijų sritis, tik labai minimaliai pakeistos bendrosios vartotojų apsaugos direktyvos – Nesąžiningų sąlygų direktyvą [4] ir Garantijų direktyvą [5]. Jų pakeitimų įtaka tik trumpai aptariama šiame straipsnyje.

Sprendžiant VTD perkėlimo į Lietuvos teisę klausimą, labai tinkamas momentas apskritai apsispręsti dėl vartotojų apsaugos reguliavimo politikos krypties ir būdo, kitaip tariant, apsispręsti, ar tęsti chaotišką vartotojų apsaugos teisės reguliavimą įvai-

riuose teisės aktuose – Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau CK arba Civilinis kodeksas) [13], Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatyme (toliau VTAĮ) [14], atskiruose įstatymuose bei poįstatyminiuose aktuose, ar vis dėlto apsispręsti dėl atitinkamo vartotojų apsaugos teisės normų sisteminimo. Manytina, ši klausimą būtina pradėti spręsti nedelsiant, nes, nors VTD turi būti perkelta į nacionalinę teisę per dvejus metus (iki 2013 m. gruodžio 13 d.), tačiau vis dėlto tai yra trumpas terminas, ypač vertinant tai, kad pirmiausiai būtų sprendžiamas koncepcinis klausimas.

Šio straipsnio tikslas – pasiūlyti Vartotojų teisių direktyvos perkėlimo į Lietuvos teisę kryptį ir būdą. Siekiant nustatyti, kaip tinkamiau įgyvendinti VTD nuostatas, visų pirma aptariami pagrindiniai VTD bruožai ir ja suderintos nuostatos bei būtinos keisti Lietuvos teisės nuostatos, toliau trumpai aptariama esama vartotojų teisių apsaugos reguliavimo situacija Lietuvoje bei galimos ES teisės normų vartotojų apsaugos srityje perkėlimo į Lietuvos teisę kryptys ir būdai, galiausiai siūloma vartotojų apsaugos reguliavimo (ir VTD perkėlimo į Lietuvos teisę) sisteminė struktūra.

Straipsnyje naudojami istorinis, loginis, gramatinis ir sisteminės analizės mokslinio tyrimo metodai.

1. Vartotojų teisių direktyvos bruožai ir suderintos nuostatos

Šioje dalyje toliau aptariami pagrindiniai VTD bruožai ir direktyva suderintos nuostatos, kartu pateikiant vertinimą, kokios nacionalinės teisės nuostatos neatitiktų VTD reikalavimų. Pabrėžtina, kad VTD

(panašiai kaip ir kitos vartojimo sutarčių direktyvos) derina ne tik civilinės teisės srities, bet ir atitinkamu mastu – viešosios teisės srities nuostatas.

1.1. Pereita nuo minimalaus derinimo prie maksimalaus (visiško) derinimo principo

Vienas iš svarbiausių VTD bruožų, kuris buvo plačiai aptariamas ir diskutuojant dėl direktyvos pasiūlymo, yra maksimalaus (visiško) derinimo principas, kuris, priešingai nei iki šiol vyraujantis ES vartotojų apsaugos teisės minimalaus derinimo principas, neleidžia valstybėms narėms nustatyti kitokių nuostatų, nei numatyta ES teisės akte. Nesažiningos komercinės praktikos direktyva [11] buvo pirmoji bendroji vartotojų apsaugos direktyva, kurioje numatytas maksimalaus (visiško) derinimo principas. Europos Komisija šį principą bando įtvirtinti ir kitų vartotojų apsaugos direktyvų atžvilgiu. Tačiau būtent šis principas ir buvo kliūtis Europos Komisijai pasiekti didesnę direktyvų peržiūros lygį, sujungiant keturias vartotojų apsaugos srities direktyvas. Visiško suderinimo principas įtvirtintas kaip vyraujantis principas VTD ir jis taikomas beveik visai VTD taikymo sričiai. Direktyvoje yra tik keletas sričių, kurioms taikoma šio principo išimtis, ir valstybės narės turi teisę nustatyti kitokią (papildomą / palankesnę) reguliavimą¹.

¹ Tokie atvejai yra: (i) papildomi reikalavimai informacijos turiniui ir valstybių narių teisė apsispręsti netaikyti informacijos reikalavimus, nustatytus VTD, sutartims, susijusioms su kasdieniais sandoriais (VTD 5 str. 3 ir 4 d.); (ii) kalbos reikalavimai sutartims sudaromoms nuotoliniu būdu ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytomis sutartims (VTD 6 str. 7 d.); (iii) dėl mokėjimų per sutarties atsisakymo laikotarpį (VTD 9 str. 3 d.).

Taigi pagrindas valstybėms narėms nustatyti kitokį reguliavimą, nei numato VTD, yra dvejopas: i) atitinkama sritis nepatenka į VTD reguliavimo sritį; ii) VTD pati leidžia nustatyti kitokį (papildomą / palankesnį) reguliavimą.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal visiško suderinimo principą reikalaujama nenukrypti nuo VTD ir nustatyti tas pačias taisykles kaip ir VTD (VTD preambulės 7 pastraipa), labai svarbu nustatyti, kokias taisykles derina (nustato) VTD. Manytina, kad visiško derinimo principas bet kuriuo atveju nepateisina kopijuoti-įdėti (angl. *copy-paste*) direktyvų nuostatų perkėlimo technikos, tačiau reikia sutikti, kad šis principas apsunkena direktyvos nuostatų klausimo sprendimą, nes perkeliant direktyvos nuostatas ne kopijuoti-įdėti technikos pagrindu egzistuoja rizika, jog ES institucijos gali įvertinti direktyvos nuostatų perkėlimą kaip netinkamą. Apsisprendžiant dėl VTD nuostatų perkėlimo, svarbu įvertinti ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau ETT) praktiką vertinant, tinkamai ar netinkamai perkeltos vartotojų apsaugos srities direktyvų nuostatos. ETT daug dėmesio skiria vartotojo teisiniam tikrumui užtikrinti (pvz., ETT bylos *Commission of the European Communities v Kingdom of the Netherlands* [26] ir *Commission of the European Communities v Kingdom of Sweden* [27]). ETT ne kartą yra pabrėžęs, kad būtent vartotojų apsaugos normos

Beje, jei minimalaus derinimo direktyvose buvo numatomas minimalaus derinimo principas pagal formulę, kad valstybės narės turi nustatyti palankesnio reguliavimo nuostatas, tai VTD vartojama sąvoka „papildomus reikalavimus“ arba nurodant konkrečią sritį, kuria gali sureguliuoti nacionalinė teisė, nepabrėžiant, jog jie turi būti palankesnio reguliavimo vartotojui.

turi būti aiškios ir tikslios, kad atitiktų teisinio tikrumo principo reikalavimus ir kad asmenys galėtų jomis remtis gindami savo teises. Iš ETT išvystytos praktikos galima daryti išvadą, kad vartotojai turi galėti savo teises ir pareigas nustatyti ne iš teisėjų praktikos, bet visų pirma iš paties teisės akto. Todėl jei egzistuojantis reguliavimas nepateikia vienintelio atsakymo, ar nacionalinė teisė atitinka VTD nuostatas, siūlytina aiškiai įtvirtinti VTD nustatytas teises vartotojams nacionalinėje teisėje.

1.2. Plati taikymo apimtis

VTD 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad direktyva taikoma visoms sutartims, sudarytoms tarp vartotojo ir verslininko. Kitaip tariant, VTD taikoma visoms vartojimo sutartims kaip sutarčių grupei (išskyrus išimtis, nustatytas pačioje VTD), tiek vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartims, tiek vartojimo paslaugų sutartims, neatsižvelgiant į tai, kokiai sutarčių rūšiai būtų priskirta vartojimo sutartis. Tiesa, tam tikroms sutarčių rūšims padarytos išimtys. Šios išimtys numatytos dėl įvairių priežasčių: dėl to, kad atitinkamas sutarčių rūšis reguliuoja kiti ES teisės aktai, pvz., finansines paslaugas, turizmo paslaugų sutartis, pakaitinio naudojimosi sutartis, dėl to, kad sutartims dėl jų specifinio pobūdžio numatyti specifiniai reikalavimai nacionalinėje teisėje, pvz., nekilnojamojo turto sutartys, dėl to, kad tam tikros sutartys priskirtinos prie viešųjų paslaugų sutarčių yra specifinės ir iš dalies reguliuojamos ES teisės bei nacionalinės teisės, pvz., socialinių paslaugų sutartys, sveikatos paslaugų sutartys.

Pabrėžtina, kad direktyvos nuostatos turi būti aiškinamos autonomiškai, todėl

paslaugų sąvoka reiškia ne atskirą sutarties rūšį (taip kaip atlygintinų paslaugų sutartis išskirta Lietuvos CK), bet šiuo atveju paslaugos samprata apima ekonominę paslaugos sampratą ir visas sutarčių, kurių objektas yra ne prekė, rūšis.

VTD nederina pačios vartojimo sutarties sampratos, tačiau derina šios sutarties sąvokos sudedamąsias dalis. Kitaip tariant, VTD pateikiamos vartotojo ir verslininko (direktyvoje vartojama prekybininko sąvoka), pirkimo ir pardavimo sutarties (angl. *sales contract*) bei paslaugų sutarties sampratos, taip pat prekių ir prekių, pagamintų pagal vartotojo nurodymus, samprata. Nors direktyvoje, kaip minėta, neaparta vartojimo sutarties samprata, tačiau reikia manyti, būtų naudinga aiškumo tikslais ją pateikti nacionalinėje teisėje. Tokios sampratos pateikimas neprieštarėtų visiškam suderinimo principui. Vartojimo sutartis galėtų būti apibrėžta kaip vartotojo ir verslininko sutartis dėl prekių ar paslaugų. Atitinkamai atskleidžiant šios sąvokos sudedamąsias dalis būtų pateikiamos vartotojo ir verslininko sąvokos.

Vartotojo ir verslininko (prekybininko) sampratos, taip pat prekės² samprata nėra pateiktos (bent jau tiesiogiai) CK, tačiau jų apibrėžimai pateikti VTAĮ (2 straipsnyje yra pateiktos vartotojo, pardavėjo, paslaugų teikėjo ir prekės sampratos). Nepaisant šių sąvokų (palyginti su VTD įtvirtintomis

² Pažymėtina, kad CK pateikiant vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarties sampratą prekė suprantama kaip kilnojamas daiktas, tad šiuo požiūriu prieštaravimo VTD nėra, be to, atsižvelgiant į tai, kad CK taip pat nėra nuoseklumo ir „prekės“ sąvoka vartojama ne viename CK straipsnyje, pvz., CK 1.39, 6.327 ir kituose straipsniuose, perkeliant VTD nuostatas galėtų būti vartojama prekės sąvoka.

sąvokomis) gramatinio skirtumo, manytina, kad jos atitinka VTD nustatytas sąvokas. Tačiau atsižvelgiant į toliau pateiktas VTD perkėlimo kryptis ir būdus, manytina, kad šios sąvokos turės būti pateiktos ir CK (VTAĮ nustatytas sąvokas suderinant su CK).

Tačiau perkeliant VTD nuostatas, manytina, teks išspręsti ir keletą klausimų.

Pirma, VTD įtvirtintos vartojimo pirkimo ir pardavimo bei paslaugų sutarties sampratos suponuoja, kad vartotojas gali būti tik paklausos pusėje. Kitaip tariant, šios sąvokos neapima tų situacijų, kai vartotojas yra pasiūlos pusėje. Tokios pačios sąvokos yra įtvirtintos ir VTAĮ. Tačiau ar nacionalinėje teisėje būtų galima įtvirtinti tokias vartojimo pirkimo ir pardavimo ir paslaugų sutarties sampratas, kurios apimtų ir situaciją, kai vartotojas yra pasiūlos pusėje. Viena vertus, būtų galima teigti, kad tokios sutartys nepatenka į direktyvos taikymo sritį, todėl valstybės narės yra laisvos nuspręsti, ar vartojimo sutartimis laikyti ir tokias sutartis, kai vartotojas yra pasiūlos pusėje. Antra vertus, galima teigti, kad VTD reguliuoja visas sutartis tarp vartotojo ir verslininko, įskaitant ir sutartis, kai vartotojas yra pasiūlos pusėje, VTD nenumato išimčių šių sutarčių atžvilgiu, todėl valstybės narės negalėtų numatyti kitokių nuostatų. Egzistuojant šiam požiūriui, taip pat yra argumentų, patvirtinančių, kad tokios sutartys patenka į VTD derinimo sritį. VTD preambulėje nurodyta, kad šia direktyva yra derinamos sutartys tarp verslininko ir vartotojo (VTD preambulės 8 pastraipa), atitinkamai VTD 1 straipsnyje nurodoma, kad šios direktyvos tikslas – suderinti sutarčių, sudarytų tarp vartotojo

ir verslininko, nuostatas. VTD tekste nėra nurodyta, jog vartotojo ir verslininko sutartys apima tik pirkimo ir pardavimo sutartis ir paslaugų sutartis. Klausimas dėl sutarčių, kai vartotojas yra pasiūlos pusėje, kyla būtent iš pirkimo ir pardavimo sąvokos bei paslaugų sąvokos. Taigi jei atsakymas būtų teigiamas, kad yra ir kitų sutarčių, kurios patenka į vartojimo sutarties sampratą, būtų galima daryti išvadą, jog šios sutartys patenka į VTD derinimo apimtį. Tačiau visos VTD analizė rodo, jog vis dėlto direktyva skirta aptarti ir joje yra įtvirtinta tokia filosofija, kad direktyva skirta tik pirkimo ir pardavimo bei paslaugų sutartims (pvz., VTD 17 straipsnyje nurodoma, kokioms sutartims yra taikomi vieni ir kiti straipsniai ir apibrėžiant taikymą yra aptariamoms pirkimo ir pardavimo bei paslaugų sutartys), o tai reiškia, kad ji neapima sutarčių, kai vartotojas yra pasiūlos pusėje. Atsižvelgiant į tai, vis dėlto manytina, kad VTD yra siekiama suderinti tik tokias vartojimo sutartis, kai vartotojas yra pasiūlos pusėje. Tokią poziciją sustiprina ir VTD preambulės 13 pastraipa bei visiško derinimo principo nustatymo pagrindimas, kuriuo, be kita ko, siekiama suvienodinti rinką ir sustiprinti verslininko pozicijas (verslininko pasitikėjimą rinką). Tačiau kitokią išvadą galima daryti iš Nesąžiningų sąlygų direktyvos. Tad siekiant, kad vartojimo sutarties samprata būtų tinkama ir šios direktyvos atžvilgiu, manytina, turėtų būti numatyta CK nuostata, jog vartojimo sutarties samprata apima ir sutartis, kai vartotojas perduoda prekę ar paslaugą.

Antra, prekės samprata pagal VTD apima tik kilnojamuosius daiktus. Tokia nuostata atitinka CK pateiktą vartojimo

pirkimo ir pardavimo sutarties apibrėžimą, tačiau toks apibrėžimas neatitinka VTAĮ pateikto prekės apibrėžimo, pagal kurį į prekės sampratą patenka ir nekilnojamas daiktas. VTD preambulės 26 pastraipoje nurodoma, kad sutartys, susijusios su nekilnojamojo turto perdavimu³, nepatenka į direktyvos taikymo sritį dėl šių sandorių reguliavimo specifikos. Kita vertus, nėra nurodyta, kad šie sandoriai negali būti vartojimo sutarčių dalyku. Todėl manytina, kad sandoriai, susiję su nekilnojamuoju turtu, nepatenka į VTD taikymo sritį, ir valstybės narės yra laisvos reguliuoti šių sandorių ypatumus, kai sutarties šalys yra verslininkas ir vartotojas. Vadinasi, vartojimo sutarties samprata gali (o atsižvelgiant į Nesąžiningų sąlygų direktyvą ir turi) apimti ir sutartis dėl nekilnojamųjų daiktų.

Trečia, problema išvelgtina ir dėl pačios pirkimo ir pardavimo sutarties apibrėžimo (ta pati problema taikytina ir paslaugų sutarties apibrėžimui). Pagal VTD vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartis yra sutartis, pagal kurią verslininkas perduoda arba įsipareigoja perduoti prekės nuosavybę. Nėra aišku, ką norima pabrėžti žodžiais „perduoda arba įsipareigoja perduoti“: ar jie suponuoja, kad ši sąvoka apima pirkimo ir pardavimo sutartis, kurios yra tiek realinės, tiek konsensualinės; ar tiesiog tai edukacinis patikslinimas, rodantis ir tuos atvejus, kai sutartis įvykdoma iš karto. Jeigu būtų laikomasi pirmojo interpretavimo, tai sukeltų neaiškumą dėl šios nuostatos įgyvendinimo, nes pagal Lietuvos CK pirkimo ir pardavimo sutartis yra konsensualinė. Vis

³ Atkreiptinas dėmesys, kad ne visi sandoriai, susiję su nekilnojamuoju turtu, nepatenka į VTD taikymo sritį.

dėlto manytina, kad šios nuostatos tikslas nėra apibrėžti būtinumą perduoti daiktą, kad būtų laikoma, jog pirkimo ir pardavimo sutartis yra sudaryta, o šios nuostatos tikslas yra apimti ir tuos atvejus, kai sutarties sudarymas sutampa su jos vykdymu. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad nacionalinėje teisėje įtvirtinta vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarties samprata atitiktų VTD nuostatas.

Ketvirta, pagal paslaugų sutarties apibrėžimą, verslininkas teikia ar įsipareigoja teikti paslaugas, o vartotojas moka ar įsipareigoja mokėti už suteiktas paslaugas. Lingvistiniu požiūriu analizuojant paslaugų sutarties sampratą, pats vartotojas turi mokėti už suteiktą paslaugą. Taigi šiuo atveju kyla klausimas, ar tokios paslaugos, kurių teikimas asmeniui yra finansuojamas viešosiomis lėšomis arba, kitaip tariant, kurios yra bendrojo ar viešojo intereso paslaugos, patenka į VTD taikymo sritį. Jau pati VTD yra padariusi išimtį socialinėms ir sveikatos paslaugoms. Iš VTD preambulės galima spręsti, kad išimtis numatyta ne tik dėl to, kad dėl finansavimo iš viešųjų lėšų ir kitų priežasčių šių paslaugų teikimo mechanizmas negali būti priskiriamas sutartiniais santykiams, bet ir dėl pačios paslaugų specifikos. Tačiau VTD nėra numatyta išimtis švietimo paslaugoms. Aiškinant paslaugų sutarties sampratą gramatiniu būdu į šios sutarties sampratą neturėtų patekti tokios švietimo paslaugos, kurios yra finansuojamos iš valstybės biudžeto. Kita vertus, kyla klausimas, ar į paslaugos sutarties sampratą patektų tokios švietimo paslaugos, kai finansavimas yra numatytas studento krepšelio forma. VTD preambulės 12 pastraipa, kiek susiję su informacijos

reikalavimų nustatymu, pateikia nuorodą ir į Paslaugų direktyvą [12]. Taip galima manyti, kad ir paslaugos sąvokai įvertinti būtų galima atsižvelgti ir į šios direktyvos nuostatas, tuo labiau kad ši direktyva, kaip ir VTD, daro išimtį netaikant jos finansinėms, socialinėms paslaugoms, sveikatos priežiūros paslaugoms ir azartiniais lošimams. Paslaugų direktyvos įgyvendinimo vadove yra nurodyta, kad ši direktyva taikoma visoms paslaugoms, kurios yra ekonominė veikla. Atitinkamai jame nurodyta, kad tai paslauga, teikiama už užmokestį, tačiau pabrėžiama, jog nėra svarbu, ar tas užmokestis mokamas paslaugos gavėjo ar trečiojo asmens. Apibrėžiant paslaugas, kurios nepatenka į Paslaugų direktyvos taikymo sritį, nes nėra ekonominio pobūdžio, nurodomas kaip pavyzdys nacionalinės pradinio ir viduriniojo lavinimo sistemos paslaugos, tačiau kartu pabrėžiama, kad valstybės narės negali visų švietimo paslaugų priskirti neekonominėms bendrų interesų paslaugoms⁴. Šis klausimas svarbus, siekiant tinkamai įgyvendinti VTD nuostatas. Jei minėtos paslaugos patenka į direktyvos taikymo sritį, tada svarbu ne tik užtikrinti bendrųjų direktyvos nuostatų įgyvendinimą (informacijos turinio, papildomų mokėjimų), ypač atsižvelgiant į tai, kad Vartotojų teisių direktyva yra visiško suderinimo direktyva, bet ir nustatyti institucijų kompetenciją (galbūt net priskiriant ir skirtingoms institucijoms atsižvelgiant į joms priskirtas funkcijas atitinkamą kompetenciją) bei atsakomybę pagal direktyvos 23 ir 24 straipsnius. Jei šios paslaugos

⁴ Paslaugų direktyvos vadovas, p. 9, 10, žr. http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/guides/handbook_lt.pdf

nepatenka į direktyvos reguliavimo sritį, tada valstybė narė sprendžia, taikyti analogiškus reikalavimus ar ne. Atsižvelgiant į Paslaugų direktyvos taikymo sritį, būtų galima manyti, kad bendrojo lavinimo švietimo ir aukštojo mokslo paslaugos, kai jos yra finansuojamos iš biudžeto, nepatenka į VTD direktyvos apimtį. Nors šiuo atveju gali kelti abejonių tai, kad tiek bendrojo lavinimo, tiek aukštojo mokslo sistema yra finansuojama krepšelio principu, o tai reiškia, kad užmokestis tarsi mokamas trečiojo asmens, todėl būtų argumentas priskirti šias paslaugas prie paslaugų, kurios patektų į VTD sritį, kita vertus, pats krepšelio skirstymas yra toks, kad jis leistų abejoti tokių paslaugų priskyrimu prie ekonominio pobūdžio paslaugų. Tuo atveju, jei tai yra paslaugos, už kurias moka pats asmuo, jos būtinai patektų į šios direktyvos taikymo sritį. Pažymėtina, kad pagal Valstybinę vartotojų teisių apsaugos 2011–2014 metų strategiją bus siekiama peržiūrėti vartotojų apsaugos taikymo mastą ir spręsti dėl jo išplėtimo, kai paslauga yra finansuojama viešosiomis lėšomis⁵. Valstybės narės turi teisę apsispręsti, ar taikyti direktyvos nuostatas sveikatos ir socialinėms paslaugoms.

⁵ Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos 2011–2014 metų strategijoje [18] numatyta: „Kol kas neretai vartotojas neginamas tais atvejais, kai paslaugos konkrečiam asmeniui teikėjas yra viešojo administravimo institucija arba biudžetinė ar kita įstaiga ir paslauga finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ar kitų viešųjų finansų šaltinių (netgi tada, kai sudaromos sutartys, o lėšos paslaugos teikėją pasiekia tik po to ir dėl to, kad asmuo pasirinko paslaugas iš konkrečios institucijos, pavyzdžiui, švietimo ar sveikatinimo įstaigos). Siekiant plačiau ir adekvačiau ginti vartotojų teises, būtina kuo plačiau diegti analogiškus vartotojų apsaugos mechanizmus tais atvejais, kai konkretus asmuo gauna konkrečią paslaugą ir kai ši paslauga finansuojama viešosiomis lėšomis.“

Manytina, kad analogiškos pozicijos turėtų būti laikomasi ir švietimo paslaugų, kai jos finansuojamos iš valstybės biudžeto, atžvilgiu.

VTD suderintų nuostatų apimties aspektas labai reikšmingas sprendžiant klausimą, ar reikėtų direktyvos nuostatas perkelti į CK ar vis dėlto į atskirą įstatymą. Tai suponuoja, kad vartojimo sutarčių ypatumų reguliavimas perkeliant VTD nuostatas į CK skirsnį, reglamentuojantį vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartį, tampa labai abejotinu, nes šiuo atveju nebūtų išlaikomas kodekso vieningumas ir logika sutartis šeštojoje knygoje reguliuoti pagal atskiras sutarčių rūšis. Žinoma, reikia sutikti, kad ir šiuo metu visiškai nuoseklumas nėra išlaikomas⁶.

1.3. Suderintos kai kurios bendrosios sutarčių teisės nuostatos

VTD žengė antrąjį žingsnį ES vartotojų apsaugos teisėje siekiant derinti bendrųjų sutarčių teisės nuostatas, nustatydamas bendras ES lygiu taisykles šiose srityse: a) vartotojo teisės į informaciją įgyvendinimas – nustatydamas informacijos, pateiktinos vartotojams prieš sudarant sutartį, reikalavimus ir

⁶ Pvz., nors vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarties objektas yra kilnojamas daiktas, tačiau skirsnyje, reglamentuojančiame vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartį, įgyvendintos ir Sutarčių, sudaromų ne verslo patalpose, Nuotolinių sutarčių bei Pakaitinio naudojimosi direktyva, pagal kurias sutarčių objektas yra ne tik kilnojamas daiktas, bet ir paslaugos bei nekilnojamas daiktas. Tokiu būdu jos apima ir paslaugų teikimo sutartis ir netgi paslaugų sutartis plačiąja prasme, o ne kaip atskirą sutarties rūšį (t. y. ne tik atlygintinų paslaugų sutartį, bet ir rangos sutartį ar pan.). Kitaip tariant, ir šiuo metu į CK šeštosios knygos skirsnį, reglamentuojantį vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartį, yra įtrauktos nuostatos, patenkančios į bendresnius vartojimo sutarties ypatumus, o ne vien vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarties ypatumus.

pateiktinos informacijos turinį; b) prekių pristatymas; c) prekių atsitiktinio žuvimo rizika; d) papildomi mokėjimai – atliekant atsiskaitymus, komunikuojant su vartotoju telefonu, kiti papildomi mokėjimai; e) teisių atsisakymo / apribojimo draudimas (negaliojimas); f) neužsakytų prekių ar paslaugų pardavimas (angl. *inertia selling*).

*a) vartotojo teisės į informaciją
įgyvendinimas*

Pirma, VTD nustatė reikalavimą, kad informacija vartotojui turi būti pateikiama aiškiai ir suprantamai. VTD nepateikiama paaiškinimo, kas yra aiškus ir suprantamas informacijos pateikimas. Todėl teismų ir / ar kitų vartotojų teises ginančių institucijų užduotis kiekvienoje konkrečioje situacijoje nustatyti, ar informacija buvo pateikta aiškiai ir suprantamai.

Antra, VTD nustatė minimalų informacijos, teiktinos vartotojams, turinį. Pagal VTD 5 straipsnio 4 dalį valstybės narės turi teisę nustatyti ir / ar išlaikyti ir papildomus reikalavimus sutartims, kurioms taikoma direktyva. Taigi minimalus informacijos turinys turi būti užtikrintas, o dėl papildomų reikalavimų informacijos turiniui valstybės narės turi teisę apsispręsti. Vadinasi, perkeltant VTD nuostatas į Lietuvos teisę, nacionalinės teisės nuostatos turi būti peržiūrėtos tuo aspektu, ar jos užtikrina minimalų informacijos, teiktinos vartotojams, turinį.

Su informacijos būdu ir turiniu siejamas ir kalbos reikalavimas. Pačiame VTD tekste nėra nustatoma reikalavimų kalbai. VTD preambulės 15 pastraipoje nurodyta, kad direktyva nesiekia suderinti kalbos, taikytinos vartojimo sutartims, reikalavimus,

todėl valstybės narės turi teisę nustatyti ar išlaikyti nacionalinėje teisėje reikalavimus kalbai dėl sutartinės informacijos ir sutarčių sąlygų. Nepaisant sąvokų netikslumų (preambulėje kalbama apie sutartinę, o ne apie ikisutartinę informaciją), darytina išvada, jog direktyva neliečia reikalavimų dėl kalbos srities jokiais atvejais – nei informaciją pateikiant (neatsižvelgiant į tai, ar tai būtų ikisutartinė, ar sutarties vykdymo metu teikiama informacija), nei formuluojant sutarties sąlygas.

Atsižvelgiant į vartotojo teisės į informaciją reguliavimą Lietuvos teisėje [plačiau apie tai 22; 23], šią teisę perkeltant turėtų būti atliekami keli pakeitimai: siekiant užtikrinti minimalų vartotojo teisės į informaciją turinį, taip pat reikalavimą pateikti informaciją aiškiai ir suprantamai, visų pirma turėtų būti peržiūrėtas CK 6.353 straipsnis, o vėliau ir šią teisę detalizuojantys įstatymų papildomieji aktai.

b) prekių pristatymas

Pirma, VTD suderina prekių pristatymo terminą: direktyvoje nustatytas terminas yra taikomas, jei šalis nėra susitarusios kitaip; direktyvoje, nustatant vertinamąjį terminą – verslininkas turi pristatyti prekę be nepagrįsto vėlavimo – kartu nustatoma ir maksimali termino riba – prekės turi būti pristatytos ne vėliau kaip per 30 dienų nuo sutarties sudarymo. VTD preambulės 51 pastraipoje nurodoma, kad direktyva nėra derinama pristatymo vieta ir sąlygos, taip pat prekių nuosavybės teisių perėjimo sąlygų ir tokių teisių perėjimo momento nustatymą reglamentuojančios taisyklės.

Antra, VTD nustato pareigą vartotojui nustatyti papildomą terminą prekei prista-

tyti. Pabrėžtina, jog direktyvoje vartojamas teiginys suponuoja ne vartotojo teisę, bet pareigą nustatyti papildomą terminą. Vartotojas, nustatydamas papildomą terminą, turi atsižvelgti į konkrečias aplinkybes. Nors VTD nedetalizuoja papildomo termino trukmės, tačiau reikalavimas atsižvelgti į aplinkybes suponuoja termino trukmės nustatymą atsižvelgiant į teisingumo ir protingumo bei sąžiningumo reikalavimus bei konkrečios situacijos aplinkybes. Tai patvirtina ir VTD preambulės 52 pastraipa. Tačiau VTD numato ir atvejų, kai vartotojo pareiga nustatyti papildomą prekės pristatymo terminą nėra taikytina⁷. Šie atvejai atitinka CK 6.319 straipsnio 2 dalies bei 6.324 straipsnio 1 dalies nuostatas.

Trečia, VTD iš dalies suderina prekės pristatymo termino praleidimo padarinius – nustato vartotojo teisę nutraukti sutartį, jei prekė jam nėra pristatoma per papildomą terminą, o jei papildomas terminas neturi būti nustatytas – per pradinį terminą bei verslininko pareigą grąžinti visus vartotojo padarytus mokėjimus be nepagrįsto vėlavimo. Kartu VTD nepaneigia ir papildomų padarinių taikymo pagal nacionalinę teisę (VTD preambulės 14 pastraipa).

Nors VTD tekste nėra nurodyta, kad vartotojas turi pranešti verslininkui, jog nutraukia sutartį, tačiau iš VTD preambulės 52 pastraipos⁸ galima daryti išvadą,

⁷ VTD numatyta, kad vartotojas neturi nustatyti papildomo termino prekei pristatyti, jei a) pardavėjas atsisakė vykdyti prievolę; b) yra svarbus prievolę įvykdyti tiksliai nustatytu laiku (apie tai sprendžiama iš sutarties sudarymo aplinkybių arba jei tai aiškiai nurodo vartotojas).

⁸ VTD preambulės 52 pastraipoje nurodyta, kad direktyva neturi pažeisti nacionalinės teisės nuostatų dėl būdo, kuriuo vartotojas turi informuoti verslininką apie jog valią nutraukti sutartį.

kad vartotojas turi tokią pareigą. Kita vertus, minėta preambulės pastraipa gali būti vertinama ir kaip nurodanti šiuo atveju taikyti nacionalinės teisės nuostatas (tiek dėl pačios pranešimo pareigos, tiek dėl pranešimo būdo).

Vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartį reglamentuojančios nuostatos atskirai aptaria ir daiktų pristatymo terminą. CK 6.359 straipsnis reguliuoja daiktų pristatymo vietą, terminą ir pristatymo tinkamą įvykdymą. CK 6.359 straipsnyje nustatyta taisyklė, kad nesant daiktų pristatymo termino – daiktai pristatomi per protingą terminą po to, kai pirkėjas pareikalauja, neatitinka direktyvoje nustatytos taisyklės. VTD nustatyta taisyklė yra artimesnė bendrai CK pirkimo ir pardavimo sutartis reguliuojančiai taisyklei, kad daiktai turi būti pristatomi per protingą terminą po sutarties sudarymo (CK 6.319 str. 1 d.). Tačiau ir bendroji taisyklė ne visai atitinka VTD nuostatas, nes direktyva nustato maksimalų daiktų pristatymo terminą. Atsižvelgiant į tai, CK 6.359 straipsnio 3 dalis turėtų būti keičiama. CK 6.359 straipsnyje nenustatoma specialių nuostatų dėl to, kad turi būti nustatytas papildomas pristatymo terminas, ir atitinkamai atvejų, kai toks terminas neturi būti nustatomas. Atvirkščiai, pristatymo termino pasekmių atžvilgiu CK 6.359 straipsnyje numatoma, kad jei daiktai per protingą terminą nepristatomi – pirkėjas turi teisę nutraukti sutartį ir neprivalo mokėti daiktų pristatymo išlaidų. Taigi šiuo atveju buvo numatyta palanki vartotojui taisyklė, kad jis turi teisę nutraukti sutartį, jei verslininkas neįvykdo prievolės per pradinį nustatytą terminą. Ši taisyklė neatitinka VTD nuostatų, todėl turėtų būti kei-

čiama, tuo labiau kad pristatymo terminą ir jo pasekmes (kiek susiję su teise nutraukti sutartį) reglamentuojančios nuostatos yra visiško suderinimo nuostatos ir nacionalinėje teisėje negali būti nustatytos palankesnio vartotojui reguliavimo nuostatos. Taip pat šiuo atveju turėtų būti įvertintos ir CK 6.319 straipsnio bei 6.209 straipsnio nuostatos. Jos neįpareigoja vartotojo nustatyti papildomą terminą prievolei įvykdyti, o, kaip minėta, VTD – įpareigoja, kita vertus, tiek VTD nuostatos, tiek CK nuostatos suteikia teisę sutartį nutraukti, jei prievolė nėra įvykdoma per papildomą terminą. Atsižvelgiant į skirtingą pareigos dėl papildomo termino nustatymo reguliavimą, reikėtų suformuluoti specialią taisyklę vartojimo sutarčių atžvilgiu atitinkamai arba keičiant CK 6.209 straipsnį, arba specialią taisyklę numatant kitame straipsnyje. CK 6.359 straipsnio 1 ir 2 dalys, manytina, neprieštarauja VTD, nes VTD šios srities nederina. Reikia manyti, kad CK 6.355 straipsnis neturi būti keičiamas, nes jis reguliuoja situaciją, kai pardavėjas turi tam tikrą laiką rezervuoti daiktą ir pristatyti per tam tikrą terminą.

c) prekių atsitiktinio žuvimo rizika

VTD suderina prekių atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizikos reguliavimą: pirma, nustatydamą taisyklę, kad rizika yra perduodama nuo fizinio prekės perdavimo vartotojui ar trečiajam asmeniui (išskyrus vežėją); antra, rizika perduodama vežėjui, jei vartotojas pasirinko tokį prekės gabenimo būdą (jis nebuvo pasiūlytas pardavėjo). Kitokios taisyklės yra numatytos CK 6.320 straipsnyje, todėl atitinkamai bus būtinos specialios taisyklės vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartims.

d) papildomi mokėjimai – atliekant atsiskaitymus, komunikuojant su vartotoju telefonu, kiti papildomi mokėjimai

Pirma, VTD nustato draudimą verslininkui reikalauti mokėti papildomus mokesčius dėl atsiskaitymo priemonės naudojimo, kurie viršija tą išlaidų, kurias patyrė verslininkas naudodamas atitinkamas atsiskaitymo priemones, dydį. VTD yra derinama su Mokėjimų paslaugų direktyva [7], todėl mokėjimo priemonė būtų suprantama taip, kaip nustatyta šioje direktyvoje, ir yra įgyvendinta Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatyme [15]. Todėl manytina, kad ši nuostata neapima pristatymo ar kitų panašių išlaidų. Taip pat reikia pažymėti, kad pagal Mokėjimų paslaugų direktyvos 52 straipsnio 3 dalį valstybės narės turi teisę apskritai uždrausti arba apriboti teisę reikalauti mokesčio atsižvelgdamos į būtinybę skatinti konkurenciją ir naudojimąsi veiksmingomis mokėjimo priemonėmis. Tačiau jei valstybės narės nepasinaudojo tokia galimybe ir nenumatė tokio draudimo, VTD numatė mažesnę draudimą – ne uždraudė visiškai tokio vartotojo apmokestinimo, tačiau nustatė jo ribą – ne daugiau nei tų išlaidų patyrė pats verslininkas. Lietuvoje Mokėjimų paslaugų direktyvą įgyvendinus Mokėjimų įstatyme nurodytas draudimas nebuvo nustatytas. Atsižvelgiant į tai, kad VTD nustatytas apribojimas susijęs su vartotojo ir verslininko sutartiniais santykiais ir nenustato jokių pareigų finansinių paslaugų teikėjui, minėtas reikalavimas turėtų būti numatytas CK 6.360 straipsnyje ar kitame specialiaame straipsnyje.

Antra, VTD nustato, kad, kai verslininkas naudojami telefono linija, kai susi-

siekama telefonu dėl sudarytos sutarties, vartotojas neturi mokėti daugiau nei bazinė kaina. Tokio apribojimo nėra numatyta nei CK, nei VTAĮ.

Trečia, VTD nustato, kad verslininkas turi gauti aiškų vartotojo sutikimą dėl papildomų mokėjimų.

CK skirsnis, reglamentuojantis vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarčių ypatumus, nereguliuoja papildomų mokėjimų klausimo. Vienintelė nuostata, kuri susijusi su papildomais mokėjimais, numatyta CK 6.354 straipsnyje, aptaria tik sutarties sudarymo išlaidas. VTD 22 straipsnyje kalbama apie bet kokius papildomus mokėjimus, kurie turi būti mokami papildomai prie sutarto atlyginimo už sutartinių įsipareigojimų vykdymą. Taip papildomu mokėjimu gali būti ir išlaidos, susijusios su sutarties sudarymu. Šiuo aspektu manytina, jog gali būti įžvelgtas prieštaravimas tarp direktyvos nuostatų ir CK 6.354 straipsnio. Minėtame straipsnyje numatytas reikalavimas pardavėjui sutarties sudarymo išlaidas specialiai ir atskirai aptarti arba nurodyti jų apskaičiavimo kriterijus. O direktyvoje neapsiribojama aptarimu ar apskaičiavimo kriterijų nurodymu, bet reikalaujama aiškaus vartotojo sutikimo. Žinoma, jei minėta CK nuostata būtų aiškinama taip, kad specialus ir atskiras aptarimas reiškia individualiai aptartą sutarties sąlygą, tada būtų galima manyti, kad direktyvos reikalavimas yra tenkinamas. Tačiau minėtame straipsnyje numatyta alternatyva ne visai atitinka VTD reikalavimus, nes šiuo atveju nėra svarbus aptarimo būdas, tačiau svarbus aiškus vartotojo sutikimas. Atsižvelgiant į pirmiau nurodytus argumentus dėl visiško suderinimo principo kaip VTD

bruožo, būtų tikslinga numatyti ir specialią sąlygą sutarties sudarymo išlaidų atžvilgiu. Minėtas VTD reikalavimas galėtų būti įtvirtintas viename CK straipsnyje jame reguliuojant visų papildomų mokėjimų klausimą.

d) teisių atsisakymo / apribojimo draudimas (negaliojimas)

VTD 25 straipsnyje yra pabrėžtas direktyvos imperatyvus pobūdis. Perkeliant VTD 25 straipsnio 2 dalį į Lietuvos teisę, turėtų būti numatyta imperatyvi įstatymo nuostata, numatanti, kad sutarčių sąlygos, kuriomis tiesiogiai ar netiesiogiai atsisakoma vartotojui suteiktų teisių arba jos apribamos, yra nesąžiningos nepriklausomai nuo aplinkybių⁹ ir negalioja. Perkeliant šią nuostatą kils klausimas, ar tokią sąlygą numatyti tik kai kurių nuostatų, kuriomis yra įgyvendinam direktyva, ar visų vartotojui suteiktų teisių atžvilgiu. Kita vertus, tokią normą numačius visų vartotojui suteiktų teisių atžvilgiu, turėtų būti atidžiai peržiūrėtos visos CK vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarties nuostatos, aiškiai nustatant, kurios yra būtinos kaip suteikiančios teisę šalims susitarti kitaip. Viena vertus, CK 6.350 straipsnio 2 dalyje yra numatyta panaši nuostata („vartojimo pirkimo–pardavimo sutartyse negali būti sąlygų, apsunkinančių vartotojo (pirkėjo) padėtį arba panaikinančių ar suvaržančių vartotojo (pirkėjo) teisę pareikšti ieškinį pardavėjui dėl sutarties sąlygų pažeidimo“), kita vertus, šios nuostatos apimtis yra siauresnė

⁹ Manytina, kad naujoji CK nuostata turėtų būti suformuluota atsižvelgiant į CK 6.188 straipsnį, t. y. ją nustatant kaip nesąžiningą sąlygą, priskirtiną juodajam nesąžiningų sąlygų sąrašui (sąlygą, kuri laikoma automatiškai negaliojančia nepriklausomai nuo aplinkybių).

(tiek dėl taikymo tik vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarčiai, tiek dėl sąvokos „pasunkinančių vartotojo (pirkėjo) padėtį“). Todėl VTD 25 straipsnio 2 dalis gali likti netinkamai įgyvendinta.

e) neužsakytų prekių ar paslaugų pardavimas

Nors VTD nėra suderinta su Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva, kitaip tariant, nėra išsprendžiamas šios direktyvos ir sutarčių teisės santykio klausimas, tačiau keliais klausimais VTD bando derinti šių direktyvų nuostatas. Pirmasis atvejis, kuris paminėtas pirmiau, yra susijęs su vartotojo teise į informaciją. Antrasis yra susijęs su neužsakytų prekių ar paslaugų pardavimo reguliavimu, tai yra VTD, derindama VTD nuostatas su Nesąžiningos komercinės praktikos direktyvos I priedo 29 punktu¹⁰, nustato sutartines teisių gynimo priemones, kai yra tiekiami neužsakyti daiktai (VTD preambulės 60 pastraipa). CK taip pat reguliuoja teisinius pasekmes, kai yra tiekiami neužsakyti daiktai. CK 6.368 straipsnis numato šiek tiek kitokias pasekmes, nei jas apibrėžia VTD. Visų pirma, CK apskritai nustato draudimą tiekti be vartotojo sutikimo daiktus, jei už juos reikalaujama mokėti, ir, antra, CK numato vartotojo teisę naudotis tais daiktais savo nuožiūra. VTD numato vartotojo teisę nemokėti už patiektas be jo sutikimo prekes ir paslaugas, be to, nustato taisyklę, kad

¹⁰ Šiame punkte numatyta, kad „29) Reikalavimas nedelsiant sumokėti ar atidėto mokėjimo reikalavimas už prekybininko pateiktus produktus ar reikalavimas juos grąžinti ar saugoti, kai vartotojas jų neužsakė, išskyrus, kai produktas yra pagal Direktyvos 97/7/EB 7 straipsnio 3 dalį suteikiamas pakaitalas (neužsakytų prekių ar paslaugų pardavinėjimas).“

vartotojo tylėjimas negali reikšti jo sutikimo pirkti prekes ar paslaugas. Taigi šiuo atveju keltinas klausimas, ar gali būti nustatytos papildomos sutartinės teisinės pasekmės, kai yra teikiamos neužsakytos prekės ir paslaugos. Atsižvelgiant į tai, kad VTD yra visiško suderinimo direktyva ir į tai, kad VTD tikslas yra ne tik aukštas vartotojų apsaugos lygis, bet ir tinkamos aukšto vartotojų apsaugos lygio ir įmonių konkurencingumo pusiausvyros nustatymas, atsakymas į šį klausimą yra labai svarbus, nes priklausomai nuo atsakymo į šį klausimą, būtų apsispręsta dėl CK pakeitimo apimties būtinumo. VTD preambulės 14 pastraipoje numatyta, jog šia direktyva neturėtų būti daromas poveikis nacionalinei sutarčių teisei tiek, kiek sutarčių teisės aspektai nėra reglamentuojami šia direktyva. Taip pat numatyta, kad valstybės narės turi teisę reglamentuoti sutarties sudarymą ar galiojimą, bendrąsias sutartines teisių gynimo taisykles. Viena vertus, iš VTD preambulės 60 pastraipos tarsi būtų galima daryti išvadą, jog pardavimų be užsakymo atvejais yra derinamos visos sutartinės teisių gynimo priemonės ir čia valstybės narės nieko negali nustatyti, kita vertus, būtų galima manyti, kad vis dėlto direktyva siekiama suderinti tik vieną sutartinę teisių gynimo priemonę ir tik vieną sutarties sudarymo aspektą, o kitos lieka valstybių narių diskrecija. Palaikytina pastaroji nuomonė, ypač atsižvelgiant į tai, kad VTD nekelia sau tikslo suderinti Nesąžiningos komercinės praktikos ir Nesąžiningų sąlygų direktyvas. CK 6.368 straipsnio 1 dalies nuostata būtų tokių sutarčių, kai tiekiamos prekės ir teikiamos paslaugos be vartotojo užsakymo galiojimo klausimo

išsprendimas (atsižvelgiant į tai, kad numatytas draudimas tiekti tokias prekes ar teikti paslaugas, jų pateikimas prieštarautų imperatyviai įstatymo normai, todėl negaliojant). Tačiau kartu reikėtų sureguliuoti ir tas sutartines teises pasekmes, kurias numato VTD. Be to, peržiūrint šią nuostatą, reikėtų pasvarstyti ir jos didesnio suderinimo su CK 6.188 straipsniu klausimą ir atitinkamai pakeisti normos formuluotę.

1.4. Patobulintos jau anksčiau direktyvomis suderintos sutarčių, sudaromų ne verslo patalpose ir per ryšio priemonės, reguliavimo nuostatos

Kaip minėta, VTD peržiūrėjo Nuotolinių sutarčių direktyvą ir Sutarčių, sudaromų ne verslo patalpose, direktyvą. Nors kaip ir iki VTD priimtose direktyvose pagrindinės derinimo sritys išlieka vartotojo teisė į informaciją ir vartotojo teisė atsisakyti sutarties, tačiau jų reguliavimas kokybiniu požiūriu skiriasi, visų pirma, jau vien dėl visiško derinimo principo, antra, šio principo nulemtu pakankamai detalus reguliavimas, trečia, išspręstomis praktinėmis problemomis, kurių kilo įgyvendinant Nuotolinių sutarčių direktyvą ir Sutarčių, sudaromų ne verslo patalpose, direktyvą. Vadinas, CK 6.357, 6.366, 6.367 straipsniai, kurie reguliavo šias sutartis, taip pat turės būti pakeisti. Tačiau šiuo atveju atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad VTD nustato Informacijos apie naudojimąsi teise atsisakyti sutarties formą, kuri dėl savo detalumo neturėtų būti inkorporuota į CK, tačiau turėtų būti patvirtinta poįstatyminiu aktu. Be to, tiek sutartims, sudaromoms

nuotoliniu būdu, tiek ne prekybos patalpose buvo taikomas principas, kad papildomai ši veikla buvo reguliuojama ir poįstatyminiu aktu. Atsižvelgiant į tai, kad VTD yra visiško suderinimo direktyva, o šių sutarčių atžvilgiu suderintos sritys – vartotojo teisė į informaciją ir atsisakymo teisė (išskyrus Informacijos apie naudojimąsi teise atsisakyti sutarties formą) yra įstatyminio reguliavimo klausimas, manytina, jog nuorodos į poįstatyminius aktus ir šių aspektų reguliavimo juose reikės atsisakyti. Be to, VTD leidžia valstybėms narėms apsispręsti ir netaikyti VTD nustatytų reikalavimų ne verslo patalpose sudarytoms sutartims, kai sutarčių suma yra ne didesnė nei 50 EUR. Valstybės narės gali nustatyti ir mažesnę sumos ribą. Į šį klausimą būtų galima atsakyti, atlikus tyrimus (verslo apklausas) dėl sutarčių, sudaromų ne prekybai skirtose patalpose, sumų. Šiuo atveju, matyt, būtų protinga siekti vartotojo ir verslo interesų kompromiso.

1.5. Tarptautinei privatinei teisei turinti įtakos nuostata

VTD 25 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad ši direktyva yra imperatyvaus pobūdžio. Tai reiškia, kad nacionalinės teisės nuostatos, kurios įgyvendins šią direktyvą, taip pat turės būti imperatyvios, nuo jų šalys negalės nukrypti. Atitinkamai atsižvelgiant į Romos I reglamento [10] 6 straipsnį vartotojui bus garantuojama ta apsauga, kuri yra suteikiama VTD. Atitinkamai CK būtina įtvirtinti nuostatą, nurodančią, kad vartotojų apsaugos (ir VTD įgyvendinančios) nuostatos yra imperatyvios.

1.6. Viešosios teisės sritis

VTD 23 ir 24 straipsnyje valstybės narės įpareigojamos imtis priemonių, kurios užtikrintų VTD laikymąsi. Valstybės narės visų pirma turės suteikti atitinkamas teises subjektams, kurie turėtų teisę kreiptis į teismus ar kompetentingas administracines institucijas, kad būtų užtikrintas nacionalinės teisės nuostatų, perkeliančių VTD nuostatas, įgyvendinimas. Antra, turės būti numatytos sankcijos už vartotojų teisių pažeidimus VTD srityje. VTD nenustato tokių sankcijų taisyklių, tačiau, kaip ir įprasta kitoms vartotojų apsaugos direktyvoms, numato tik šių sankcijų kriterijus – jos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Šiuo atveju pradeda kelti nerimą tai, kad dėl vartojimo sutartinių teisių santykių pažeidimo tampa būtina numatyti ir viešąją atsakomybę (kiekvienam atveju, kai kyla ES vartotojų apsaugos teisės nuostatų perkėlimo klausimas, yra numatoma pareiga apibrėžti ir viešąją atsakomybę), kur labai abejotina, ar būtina už kiekvieną pažeidimą numatyti tokia atsakomybę. Taigi tuo atveju, kai sutartys patenka į ES derinimo sritį, sutartiniams santykiams taikomos ne tik civilinės priemonės, bet ir viešoji atsakomybė. Numatant neapgalvotą atsakomybę už bet kokias VTD nuostatas iš tiesų ji gali tapti sunkiai praktiškai pritaikoma ir neduoti jokio rezultato. Todėl formuluojant viešosios atsakomybės už vartotojų apsaugos pažeidimus nuostatas, reikėtų atlikti papildomą tyrimą ir įvertinti, kokių nuostatų pažeidimas turėtų kelti (ir kokio dydžio) atsakomybę.

1.7. Nesąžiningų sąlygų direktyvos ir Garantijų direktyvos pakeitimai

Šiuo straipsniu nesiekama detaliau aptarti pakeitimų, kuriuos galėtų lemti šių direktyvų pakeitimai, atsižvelgiant į tai, kad šie pakeitimai abiejų direktyvų atžvilgiu beveik vienodi, o šis klausimas išsamiai yra analizuojamas kitame straipsnyje [24]. Apibendrinant tik galima pasakyti, kad šių direktyvų pakeitimai, manytina, lems procedūrinius pakeitimus, kurie galėtų būti įgyvendinami VTAĮ, jei nebus nuspręsta esmingiau peržiūrėti nesąžiningų sąlygų reguliavimo srities dėl nesąžiningų sutarčių sąlygų registro arba vartotojų teisių dėl nekokybiškai parduoto daikto.

2. Vartotojų teisių direktyvos perkėlimo į Lietuvos teisę būdai

2.1. Vartotojų apsaugos teisės reguliavimas ir Lietuvos teisėje egzistuojantys ES vartotojų apsaugos teisės perkėlimo į nacionalinę teisę būdai

Prieš aptariant galimus VTD perkėlimo į Lietuvos teisę būdus, reikia apžvelgti esamą vartotojų apsaugos reguliavimą ir esamus vartotojų apsaugos teisės perkėlimo būdus Lietuvos teisėje.

Visų pirma reikia pabrėžti, kad vartotojų apsaugos teisė nėra vien vartojimo sutarčių teisė. Būtų neteisinga tokiu būdu apibrėžti vartotojų apsaugos teisę, nes vartojimo sutarčių teisė yra tik vartotojų apsaugos teisės dalis, nors ir gana reikšminga. Vartotojų apsaugos teisė, be vartojimo sutarčių teisės, apima ir kitas civilinės teisės normas, įskaitant tarptautinės privati-

nės teisės normas, prievolių teisę, ieškinio senatį ir pan. Be to, vartotojų apsauga yra užtikrinama ir viešosios teisės normomis, įskaitant ir civilinio proceso normomis, administracinėmis normomis, įskaitant ir kompetencijų suteikimą valstybės institucijoms ar vartotojų teises ginančioms organizacijoms, viešosios atsakomybės nustatymą (ypač ekonomines sankcijas). Taigi ir viešoji teisė apima labai platų ir skirtingą teisinių santykių spektrą. Atitinkamai vartotojų apsaugos teisė yra reguliuojama ir skirtingos srities, rūšies (skirtingo lygmens) teisės aktais (pradedant Lietuvos Respublikos Konstitucija, Civiliniu kodeksu, VTAĮ ir baigiant poįstatymiais teisės aktais).

ES vartotojų apsaugos teisė taip pat apima ne vien civilinių teisinių santykių reguliavimą. Apibendrintai galima pasakyti, kad ES vartotojų apsaugos teisė reguliuoja: 1) civilinės teisės taisykles: sutartinius santykius (kai kuriuos bendruosius sutarčių teisės aspektus, atskiras vartojimo sutarčių rūšis), atsakomybę; 2) viešosios teisės taisykles: civilinio proceso; subjektų administravimo; viešosios atsakomybės; *locus standi* subjektams suteikimo taisykles.

Be to, pažymėtina, kad reguliavimas yra labai skirtingo lygmens, pvz., vartojimo sutarčių teisėje ES vartotojų apsaugos direktyvos nustato pakankamai detalias taisykles, o viešosios teisės atžvilgiu direktyvos numato tik bendrą valstybių narių pareigą nustatyti atsakomybę už direktyvos nuostatų pažeidimą, direktyvoje įtvirtinant tik bendruosius tokios atsakomybės kriterijus. Taip valstybėms narėms paliekama teisė atsižvelgiant į nacionalinės sistemos ypatumus įtvirtinti tokią atsakomybę.

Atitinkamai akivaizdu, kad nėra bendro būdo vartotojų apsaugos teisei perkelti į nacionalinę teisę. Dėl tos priežasties, kad vartotojų apsaugos teisė – tai ne vien sutarčių teisė ar net galima sakyti ir plačiau – ne vien civilinė teisė, sprendžiant vartotojų apsaugos teisės perkėlimo į nacionalinę teisę klausimą nėra (ir manytina, negali būti) vienintelio atsakymo dėl ES vartotojų apsaugos teisės perkėlimo būdo – kodifikuoti ar dekodifikuoti ar perkelti atitinkamas nuostatas į VTAĮ ar į tam tikrą įstatymą ar į kitą teisės aktą. Atsakymas į šį klausimą, be abejonės, priklauso nuo reguliuojamos vartotojų apsaugos srities. Todėl manytina, kad, aptariant ES vartotojų apsaugos teisės normų perkėlimo ir atitinkamai vartotojų apsaugos taisyklių reguliavimo kryptį bei būdus, būtų tikslinga atskirai diskutuoti dėl civilinės ir viešosios teisės taisyklių.

2.1.1. Civilinės teisės taisyklių perkėlimas

Kaip minėta, Vartotojų teisių direktyva daugiausiai derina vartojimo sutarčių teisės sritį, todėl pirmiausia apie šią sritį ir reikėtų diskutuoti.

Lietuvoje reguliuojant vartojimo sutartis ir perkeltiant ES vartojimo sutarčių teisės nuostatas blaškomasi tarp kodifikavimo ir dekodifikavimo, reguliavimo VTAĮ ar ES teisės normų perkėlimo į tam tikrus įstatymus. Pirmiausiai ES vartojimo sutarčių taisyklės buvo perkeltos į nacionalinę teisę tuo pačiu metu į du teisės aktus: nesąžiningų sutarčių sąlygų kontrolę, nuotolines vartojimo sutartis, vartojimo sutarčių, sudaromų ne prekybai skirtose patalpose ir pakaitinio naudojimosi sutartis buvo regu-

liuojamos tiek Civiliniame kodekse, tiek VTAI¹¹. Tokia situacija truko, kol Vartotojų teisių gynimo įstatymas 2007 m. sausio 12 d. įstatymo redakcija Nr. X-1014 buvo pakeistas Vartotojų teisių apsaugos įstatymu. Šio įstatymo tikslas buvo atsakyti CK nuostatų pakartojimo ir kartu šiame įstatyme daugiau įtvirtinti procedūrinio, administracinio ir organizacinio pobūdžio nuostatas¹². Tačiau dar iki šio pakeitimo (2004 m. balandžio 27 d.) į nacionalinę teisę buvo perkelta Finansinių paslaugų sutarčių, sudaromų per ryšio priemones, direktyva [8]. Ši direktyva į Lietuvos teisinę sistemą buvo perkelta į Vartotojų teisių

¹¹ CK 6.188 straipsnis reguliuoja nesąžiningų sąlygų kontrolę, 6.357 straipsnis – daiktų pardavimą ne prekybai skirtose patalpose, 6.366 ir 6.367 straipsniai – daiktų pardavimą pagal sutartis, sudaromas naudojant ryšio priemones, o 6.369 straipsnis – teisės tam tikru laiku naudotis gyvenamosiomis patalpomis pirkimą, vartojimo kreditą reguliuo CK 6.886-6.891 straipsniai. Vartotojų teisių gynimo įstatymo (2000 m. rugsėjo 19 d. įstatymo redakcija Nr. VIII-1946) ketvirtas-aštuntas skirsniai taip pat reguliavo tuos pačius aspektus kaip ir CK.

¹² Iš Projekto aiškinamojo rašto (žr. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=259811) galima spręsti, kad Vartotojų teisių apsaugos įstatymu buvo siekiama labiau nustatyti administracines, procedūrinės normas ir atsakyti dubliavimosi su CK normomis. Aiškinamajame rašte nurodyta, kad „Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto (toliau vadinama – Įstatymo projektas) paskirtis – užtikrinti aukštą vartotojų teisių apsaugos lygį. Įstatymo projekte yra nustatomos vartotojų teisių apsaugos sritys, valstybinė vartotojų teisių apsaugos sistema, išsamiau ir aiškiau nei galiojančiame Vartotojų teisių gynimo įstatyme išdėstoma vartotojų teisių apsaugos institucijų kompetencija, sukuriama ir reglamentuojama vartotojų teisių gynimo ne teisme procedūra, tikslinamos Vartotojų teisių gynimo įstatyme vartojamos sąvokos“. Taip pat buvo nurodyta, kad „Įstatymo projekte atsiskaiama Civilinio kodekso nuostatų pakartojimo, suformuluojamos trūkšamos vartotojų apsaugos organizacinės, procesinės nuostatos. Taip pat Įstatymo projekte neperkeliamos iš naujo šių direktyvų, susijusių su vartotojų teisių apsauga nuostatos, kurios perkeltos Civiliniame kodekse <...>.

gynimo įstatymą [17]. Kiek galima spręsti iš aiškinamojo rašto [19], tuo metu nebuvo analizuojama, ar šią direktyvą perkelti į CK, ar į Vartotojų teisių gynimo įstatymą. Vėliau 2010 m. perkeltiant Vartojimo kredito direktyvą [9] į Lietuvos teisę ji buvo perkelta į atskirą Vartojimo kredito įstatymą [16], panaikinant CK buvusias normas, reguliavusias vartojimo kreditą. Ir kaip įprasta Lietuvoje, ES teisės normų perkėlimas daromas neatliekant nuodugnesnės analizės, nesiekiant suprasti normų turinio ir jų pasekmių, o tuo labiau sisteminti normas, derinti ES teisės terminiją su nacionalinės teisės terminija. Tai akivaizdžiai atsispindi ir Vartojimo kredito aiškinamajame rašte¹³. Ir ypač atsižvelgiant į tai, kad už Vartojimo kredito direktyvos perkėlimą buvo atsakinga Teisingumo ministerija, kurios atsakomybės sritis būtent ir yra teisėkūros sistemos tobulinimas, kelia nuostabą toks nekokybiškas ES teisės perkėlimo į Lietuvos teisę procesas. Taigi ES teisės normų civilinės teisės srityje perkėlimas į Lietuvos teisę atliekamas chaotiškai, be gilesnės analizės, nebandant sisteminti normų. Tai reiškia, kad nėra jokios aiškios vartotojų apsaugos reguliavimo (teisėkūros) politikos, aiškios vartotojų apsaugos

¹³ Vartojimo kredito aiškinamajame rašte daugiau nei lakoniškai apibūdinamas įstatymo inkorporavimas į Lietuvos teisinę sistemą: „**6. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą.** Šiuo metu vartojimo kreditus reguliuoja Civilinio kodekso nuostatos bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 25 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl bendros vartojimo kredito kainos metinės normos apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo“. Priėmus Įstatymo projektą, reikės keisti Civilinio kodekso 6 knygos trečiąjį skirsnį „Vartojimo kreditas“, kurio pakeitimo projektas teikiamas paraleliai su Įstatymo projektu, bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 25 d. nutarimą Nr. 82 „Dėl bendros vartojimo kredito kainos metinės normos apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo“.

reguliavimo sistemos. Kiek galima spręsti iš Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2011–2014 metų strategijos, artimiausiu metu net ir neketinama peržiūrėti reguliavimo ir bandyti formuoti vartotojų apsaugos reguliavimo politiką.

Siekiant atsakyti į klausimą, kokią ES vartojimo sutarčių teisės perkėlimo į Lietuvos teisę kryptį – kodifikavimo ar dekodifikavimo – pasirinkti, aptartini šių kryptių ir jų konkrečių būdų pranašumai ir trūkumai. Be abejonės, vartojimo sutarčių teisės kodifikavimas reiškia didesnį teisės normų vieningumą, sistemą, jų nuoseklumą ir normų sąsają. ES vartotojų apsaugos normų inkorporavimas į CK reiškia ir didesnį šių normų suderinimą su bendromis CK normomis, ES teisės terminijos tinkamą įdiegimą į nacionalinę sistemą, geresnį ES teisės tikslų suvokimą. Tačiau kartu tai reiškia, kad perkeltiant ES teisės normas kodifikavimo kryptimi reikia dėti daugiau pastangų, turi būti atliekamos išsamios analizės, gali teikti kartais ir priimti sprendimus, kurie ne visai tiksliai atspindės kodekso struktūrą. O dekodifikavimas padeda išvengti šių problemų. Ypač teisės akto rengėjui yra lengva, kai yra naudojama jau minėta kopijuoti-įdėti (angl. *copy-paste*) technika. Taigi gali atrodyti, kad dekodifikavimo būdas yra daug lengvesnis nei kodifikavimo, nes įstatymų leidėjui yra paprasčiau priimti teisės aktus ir perkelti ES teisės normas. Ypač tai atrodo paprasta, kai susiduriama su tokiu atveju, kaip visiško suderinimo direktyva, kur nukrypęs nuo žodžių, vartojamų direktyvoje, gali sukelti EK dėmesio ir požiūrio, kad perkėlimas yra netinkamas ir atitinkamų pasekmių dėl to. Todėl nei teisės aktų, kuriuose yra perkeltamos direktyvos, rengėjams, nei

teisės aktų leidėjams nereikia daug vargti, o pakanka teisingai išsiversti direktyvos nuostatas ir jas perkelti į nacionalinę teisę. Tačiau iš tiesų tai nereiškia, kad apskritai toks ES teisės perkėlimas nekeltų problemų. Be abejonės, jų kyla, bet iškyla tiems patiems vartotojams, kai reikia suvokti savo teises ir pareigas, praktikas, kurie pataria vartotojams bei verslininkams, o galiausiai ir teismams. Be abejo, teismams šiuo atveju ypač tenka didelis krūvis. Žinoma, net jeigu ir visą jam priklausančią darbą atliktų teisės akto leidėjas, vis tiek būtų neįmanoma išvengti problemų ir klausimų dėl teisės akto taikymo. Tai reiškia, kad bet kuriuo atveju nėra įmanoma išvengti ir atitinkamo krūvio teismams. Tačiau teisinis tikrumas ir teismų praktikos nuspėjamumas būtų didesnis, jei didelę darbo dalį suvokiant sistemą, ją iš anksto įvertinant atliktų teisės aktų leidėjas, mokslininkai.

Kartu galėtų būti diskutuojami šie ES teisės nuostatų, reguliuojančių vartojimo sutarčių teisės taisykles, perkėlimo būdai: 1) ES teisės nuostatas perkelti į CK: a) keičiant atitinkamai bendrąsias sutarčių nuostatas, vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarčių reglamentuojančias ir kitų sutarčių rūšių nuostatas; b) numatant skyrių arba dalį Vartojimo sutarčių teisės; 2) ES teisės nuostatas perkeltiant į VTAĮ, atitinkamai panaikinant CK nuostatas dėl vartojimo sutarčių ypatumų arba bent jau dėl vartotojų apsaugos nuostatų, kuriomis yra įgyvendinta ES teisė; 3) priimant tam tikrus įstatymus. Pirmasis būdas yra susijęs su vartojimo sutarčių teisės kodifikavimo kryptimi, antrasis ir trečiasis – su dekodifikavimo kryptimi.

Kryptių ir būdų pranašumai ir trūkumai pateikiami lentelėje.

Kodifikavimo kryptis		Dekodifikavimo kryptis	
Pranašumai	Trūkumai	Pranašumai	Trūkumai
<p>1. Normų sisteminimas.</p> <p>2. Užtikrinamas didesnis normų suderinamumas.</p> <p>3. ES teisės normas perkėlus į CK labiau atitinka nacionalinės teisės tradicijas ir tampa geriau suprantamos (ES teisės normos išverčiamos į nacionalinės teisės kalbą, išvengiama svetimų sprendimų naudojimo).</p> <p>4. ES teisės normų perkėlimas į CK praturtina CK ir leidžia peržiūrėti jo normas atsižvelgiant į visuomenės poreikius.</p> <p>5. Patogiau taikyti.</p> <p>6. Tinkamiau įgyvendinamos ES teisės normos, nes peržiūrimos paprasčiau ir pasekmės</p>	<p>1. Reikia didesnio perkėlimo termino.</p> <p>2. Reikia didelio mokslininkų indėlio ir didesnių diskusijų.</p> <p>3. Užprogramuotas pakankamai dažnas CK keitimas.</p> <p>4. ES teisės normas gali tekti įgyvendinti ne vienoje vietoje, pvz., padalyti į atskirus CK skyrius, o tai gali apsunkinti įgyvendinimą.</p> <p>5. Gali būti sudėtinga perkelti ES teisės normas į CK, nes ES teisės sistema nėra pagrįsta sisteminimu, ypač vartotojų apsaugos teisė gana fragmentiška, dažniausiai vartojamos neatitinkančios nacionalinės teisės sąvokos ir jų aiškinimas turi būti autonomiškas.</p> <p>6. ES teisė reguliuoja nemažai ir techninių klausimų, kuriuos nėra priimtina reguliuoti CK dėl jo abstraktumo savybės, todėl gali tekti nukreipti reguliavimą ir į poįstatyminius teisės aktus</p>	<p>1. Galima greitai ES teisės normas perkelti į nacionalinę teisę</p> <p>2. CK nebus dažnai keičiamas.</p> <p>3. Perkeltas ES teisės normas nėra būtina detaliai nagrinėti, ar jos dera su galiojančia teise.</p> <p>4. Perkeltas konkretus teisės aktas bus viename teisės akte, patogiau taikyti, įvertinti perkėlimo tinkamumą ir pan.</p> <p>5. Įstatyme galima reguliuoti ir techninio pobūdžio normas</p>	<p>1. Gali lemti normų chaotiškumą.</p> <p>2. Nėra užtikrinamas sisteminis suderinimas.</p> <p>3. Perkeltos ES teisės normos, ypač „kopijuoti-idėti“ (<i>copy-paste</i>) pagrindu yra svetimkūnis nacionalinėje teisėje.</p> <p>4. Teismams perkeltas krūvis išspręsti atitikties (prieštaraavimo) problemas.</p> <p>5. Kai kurie CK institutai gali tapti praktiškai netaikomi.</p> <p>6. Gali būti tinkamai neužtikrinamas įgyvendinimo mechanizmo nustatymas</p>
Kodifikavimo būdai		Dekodifikavimo būdai	
<p>1. Vartojimo sutartis reglamentuojančias ES teisės aktų nuostatas perkelti į CK: (i) keičiant atitinkamai bendrąsias sutarčių nuostatas, reglamentuojančias vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartį ir kitų sutarčių nuostatas</p>		<p>1. Perkeltas nuostatas į Vartotojų teisių apsaugos įstatymą, atitinkamai panaikinant CK nuostatas dėl vartojimo sutarčių ypatumų arba bent jau dėl vartotojų apsaugos nuostatų, kuriomis yra įgyvendintos ES teisė</p>	
Pranašumai	Trūkumai	Pranašumai	Trūkumai
		<p>1. Vartojimo sutarčių nuostatos būtų kodifikuojamos bent jau viename įstatyme.</p> <p>2. Galėtų būti užtikrintas geresnis santykis su CK.</p> <p>3. Užtikrintas vienodos terminijos vartojimas vartotojų apsaugos srityje.</p> <p>4. Materialinės teisės normos ir procedūrinės taisyklės bei privatinės teisės ir viešosios teisės taisyklės praktiškai būtų nustatytos viename teisės akte.</p> <p>5. Ateityje galbūt būtų atskiro Vartojimo kodekso pagrindu</p>	<p>1. Tie patys trūkumai kaip ir bendrai dekodifikavimo krypties</p>

2. Vartojimo sutartis reglamentuojančias direktyvos nuostatas perkelti į CK: (ii) numatant atskirą skyrių arba atskirą dalį Vartojimo sutarčių teisė		2. Priimant atskirą įstatymą	
Pranašumai	Trūkumai	Pranašumai	Trūkumai
<p>1. Būtų aiškesnis vartojimo sutarčių ypatumų atskyrimas, taikant juos tiek paslaugoms, tiek daiktams, t. y. būtų išspręstas vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarties objekto klausimas.</p> <p>2. Sisteminiu požiūriu visi ypatumai būtų vienoje vietoje.</p> <p>3. Būtų galima aiškiai išspręsti klausimą dėl reikalavimų vartojimo sutartims taikymo ir atskiroms sutarčių rūšims.</p> <p>4. Būtų patogiaus keisti, kai reiktų perkelti ir kitų ES teisės aktų nuostatas</p>	<p>1. Tai šiek tiek ardytų CK struktūrą, nes vartojimo sutartys yra ne sutarties rūšis, bet sutarčių grupė. Tokiu būdu vartojimo sutarčių ypatumai būtų numatyti ne prie atskirų sutarčių rūšių, bet visiškai atskirai</p>	<p>1. Būtų aišku, kuriame teisės akte yra įgyvendintos vieno ES teisės akto nuostatos</p>	<p>1. Tie patys trūkumai kaip ir bendrai dekodifikavimo krypties, bet palyginti su būdu perkelti reguliavimą į VTAĮ, dar labiau būtų atsisakyta normų sisteminimo idėjos, sąvokos būtų išbarstytos įvairiuose teisės aktuose, kai kurios normos turėtų kartotis, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad jos būtų skirtingu metu priimamos, gali skirtis sąvokų, tapačių normų redakcijos, o tai dar labiau apsunkintų jų vykdymą</p>

2.1.2. Viešosios teisės taisyklių perkėlimas / įgyvendinimas

Diskutuojant apie ES viešosios teisės taisyklių vartotojų apsaugos srityje perkėlimą / įgyvendinimą taip pat galima kelti panašiai klausimą kaip ir dėl vartojimo sutarčių teisės taisyklių perkėlimo. Ar viešosios teisės taisyklės vartotojų apsaugos srityje turėtų būti sisteminamos (ar tam tikru būdu kodifikuojamos), ar vis dėlto turėtų būti pasirinktas chaotiškas atskirųjų teisės aktų kelias. Ypač šis klausimas tampa aktualus, kai nacionalinėje teisėje reikia įgyvendinti nuostatas, susijusias su atsakomybės reglamentavimu.

Šiuo metu ES teisės reikalavimai, susiję su viešosios teisės taisyklėmis, perkeliama labai skirtingai: a) taisyklės perkeliama į VTAĮ, pvz., Draudimų direktyva [6] buvo perkelta į šį įstatymą, dalis Pakaitinio naudojimosi direktyvos nuostatų (atsakomybė

už direktyvos nuostatų pažeidimus), b) renjami ir vėliau priimami atskiri įstatymai, reglamentuojantys tik viešosios srities taisykles, pvz., Nesažiningos komercinės praktikos direktyva buvo perkelta į atskirą įstatymą, c) atskiri įstatymai kartu apima ir civilinės teisės taisykles ir viešosios teisės taisykles, pvz., taip buvo padaryta jau minėtos Vartojimo kredito direktyvos atžvilgiu, kai atsakomybė (ekonominių sankcijų forma) buvo numatyta Vartojimo kredito įstatyme. Dažniausiai pasitaikančios viešosios teisės taisyklės, kurias valstybės narės turi įgyvendinti nacionalinėje teisėje, yra atsakomybės, įskaitant ir procedūrinės taisykles, numatymas už ES teisės normų pažeidimus. Šioje srityje vyrauja visiškas chaosas, nes atsakomybės normos ir atsakomybės procedūrinės taisyklės įtvirtintos skirtingais įstatymais, jos skirtingo detalumo, nustatomos skirtingos taisyklės (pvz.,

tuo pačiu klausimu viename teisės akte numatoma 30 dienų, o kitame vieno mėnesio terminas (pvz., VTAĮ 47 str. nustatytas vieno mėnesio Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarimo įvykdymo terminas, o Vartojimo kredito įstatymo 36 straipsnyje 30 kalendorinių dienų įvykdymo terminas), o tam tikrais atvejais yra perrašomos tapačios normos, pvz., praktiškai sutampa Vartojimo kredito įstatymo 33, 35 ir 37 straipsniai ir atitinkamai VTAĮ 46, 47 ir 49 straipsniai. Be abejonės, toks chaotiškas viešosios teisės atsakomybės reguliavimas ne tik apsunkina vartotojų, verslininkų teisių ir pareigų suvokimą, bet ir turi neigiamą įtaką priežiūros institucijų praktikai bei trukdo formuotis vienodai teismų praktikai. Taigi akivaizdu, kad šią sritį reikia persvarstyti ir sisteminti. Žinoma, būtų naudingiausia spręsti šį klausimą visų ekonominių sankcijų kontekste, t. y. sprendžiant ekonominių sankcijų visose srityse, o ne tik vartotojų apsaugos srityje kodifikavimo klausimą. Tačiau jei praktiškai neįmanoma (ar sudėtinga) išspręsti visų ekonominių sankcijų kodifikavimo klausimą, manytina, būtina turėtų būti sprendžiamas bent jau ekonominių sankcijų vartotojų apsaugos srityje sisteminimo klausimas.

3. Pasiūlymai dėl Vartotojų teisių direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę kryptį ir būdą

Minėta, kad VTD perkelti į nacionalinę teisę Lietuvos teisėje reikės įtvirtinti tiek atitinkamas civilinės teisės normas, tiek viešosios teisės normas (atitinkamai jas pakeisti). Atsižvelgiant į plačią VTD reguliuojamų vartojimo teisinių santykių

apimtį, VTD perkelti į nacionalinę teisę reikėtų persvarstyti visą CK skirsnį, reglamentuojantį vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartį, tai yra būtų pakeista dauguma šio skirsnio normų¹⁴, taip pat VTAĮ normų, reglamentuojančių vartotojo teisę į informaciją, peržiūros. Atitinkamai turėtų būti peržiūrėta ir viešosiomis teisės normomis sureguliuota atsakomybė už vartotojų teisių pažeidimus. Atsižvelgiant į tai, manytina, jog sprendžiant klausimą dėl VTD perkėlimo į nacionalinę teisę būtų tinkamiausias laikas spręsti ir conceptualų klausimą – vartotojų apsaugos teisėkūros politikos krypties – dekodifikavimo ar kodifikavimo (ar bent jau reguliavimo sisteminimo) ir, atitinkamai pasirinkus vieną ar kitą kryptį, numatyti dekodifikavimo ar kodifikavimo (reguliavimo sisteminimo) būdą. Net būtų galima teigti ir griežčiau – nebūtų įmanoma įgyvendinti VTD nuostatų, neperžiūrėjus ir vartotojų apsaugos reguliavimo politikos. Tuo labiau kad ir Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos 2011–2014 metų strategijoje numatyta, kad būtina imtis priemonių vartotojų teisių apsaugos sistemos efektyvumui gerinti ir vartotojų gebėjimams stiprinti. Vartotojų teisių apsaugos sistemos efektyvumas nėra įmanomas nesukūrus aiškių taisyklių. Ir nors šioje strategijoje nėra numatyta per-

¹⁴ Be to, peržiūrint esamą vartotojų apsaugos reguliavimą, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad ir esamas vartojimo pirkimo ir pardavimo sutarties reguliavimas yra gana chaotiškas, trūksta sisteminio požiūrio, pvz., bendrosios nuostatos išdėstytos tarp specialiųjų, todėl tam tikrais atvejais nėra aišku, ar norma yra taikoma tik kai kurioms sutarčių rūšims (sudaromoms tam tikru būdu ar vis dėlto tai yra bendra nuostata), nėra aišku, kurios normos yra imperatyvaus pobūdžio, nuo kurių šalys negali nukrypti, ir kurios yra svarbi vartotojo teisių garantija (vartotojo teisių ypatumai).

svarstyti vartotojų apsaugos reguliavimą, manytina, kad priimta VTD padiktuoja naują vartotojų apsaugos politikos uždavinį ir būtinumą peržiūrėti Valstybinę vartotojų teisių apsaugos 2011–2014 metų strategiją, o jei tai nepavyktų – šio uždavinio imtis neatsižvelgiant į tai, ar jis būtų numatytas šioje strategijoje.

Atsižvelgiant į nurodytas vartotojų apsaugos reguliavimo politikos problemas: vartojimo sutarčių reguliavimo problemas, vartojimo sutarčių kodifikavimo bei dekodifikavimo trūkumus ir pranašumus, taip pat atsakomybės už vartotojų teisių pažeidimus reguliavimo problemas bei sisteminimo būtinumą, straipsnio autorės nuomone, tinkamiausias VTD nuostatų perkėlimo būdas vartojimo sutarčių srityje būtų kodifikavimas, numatant atskirą skyrių vartojimo sutartims, o viešosios atsakomybės srityje – numatyti atsakomybę reguliuojančias normas (tiek materialinio, tiek procesinio pobūdžio) VTAĮ, kartu į jį inkorporuojant ir kituose įstatymuose numatytas sankcijas bei procedūrinės taisykles. Tada VTAĮ būtų įstatymas, kuris reguliuotų organizacinę vartotojų apsaugos sistemos sandarą (subjektai, atsakingi už vartotojų apsaugą Lietuvoje, jų kompetencija), vartotojų švietimą, atsakomybę už vartotojų teisių pažeidimus, teisių suteikimą ginti viešąjį interesą bei vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka (atsižvelgiant į pasiūlymus dėl CK, VTAĮ neturėtų reguliuoti teisės į informaciją ir kokybės bei garantijų klausimų). Manytina, ypač būtų tikslinga skirti dėmesio vartotojų apsaugos normoms sisteminti. Vartojimo sutarčių teisė neabejotinai yra neatskiriama sutarčių teisės dalis, jos aiškinimas pagrįs-

tas bendrosios sutarčių teisės taisyklėmis, todėl bent jau šiuo metu, manytina, nėra kito protingo kelio, o tik įtraukti vartojimo sutarčių ypatumus į CK. Beje, ir Bendrojo nuorodų rinkinio projekto (angl. *Draft Common Frame of Reference (DCFR)*) autoriai taip pat vartojimo sutarčių ypatumus yra pasiūlę įtraukti prie bendrųjų sutarčių nuostatų [25]¹⁵.

Tačiau net jei būtų pasirinkta ne kodifikavimo kryptis, manytina, jog neturėtų būti pasirenkamas tam tikrų įstatymų priėmimo būdas. Teisės normų sistemos, straipsnio autorės giliu įsitikinimu, padeda ne tik teisiniam tikrumui, bet ir tampa aktyviu kokybiškiau, ne chaotiškai, formuoti vartotojų apsaugos politiką.

Minėta, kad vartojimo sutarčių ypatumai galėtų būti reglamentuoti atskirame CK LIII skyriuje. Šio skyriaus sisteminė sandara galėtų būti tokia:

LIII skyrius. Vartojimo sutarčių ypatumai

Pirmasis skirsnis. Bendrosios nuostatos

- Sąvokos (vartojimo sutarties samprata, vartotojo samprata, verslininko samprata, kitos reikiamos sąvokos)
- Vartotojo teisė į informaciją (gali būti nustatyti atskiruose straipsniuose reikalavimai reklamai, informacijos reikalavimai ikisutartiniuose santykiuose, informacijos reikalavimai sutartiniuose santykiuose).

¹⁵ Šiuo atveju netgi pasiūlytas toks kelias, kai vartojimo sutarčių nuostatos įtraukiamos į sutarčių teisę ne atskira dalimi (skyriumi), bet numatyti ypatumai prie kiekvieno sutarčių teisės instituto. Neabejotina, kad toks kelias yra aukščiausias kodifikavimo lygis, tačiau taip būdu perkelti ES teisės aktų nuostatas gali būti sudėtinga.

- Vartotojo teisė atsisakyti sutarties.
- Kaina ir kiti mokėjimai.
- Prekės ir paslaugos kokybės ir saugos reikalavimai.
- Kokybės garantija.
- Vartotojo teisės, kai jam parduota netinkamos kokybės prekė ar suteikta netinkamos kokybės paslauga.
- Verslininko atsakomybės ypatumai.
- Draudimas atsisakyti vartotojų teisių ar jas apriboti.
- Prekės ar paslaugos teikimas be vartotojo užsakymo.

Antrasis skirsnis. Vartojimo sutarčių sudarymo ypatumai pagal jų sudarymo būdą¹⁶

- Prekių pardavimas pagal pavyzdžius.
- Prekių pardavimas naudojant automatų.
- Prekių pardavimas ir paslaugų teikimas sudarant sutartis ne prekybai skirtose patalpose.
- Prekių pardavimas ir paslaugų teikimas sudarant sutartis ryšio priemonėmis.
- Finansinių paslaugų sutarties sudarymo nuotoliniu būdu ypatumai.

Trečiasis skirsnis. Vartojimo sutarčių rūšių ypatumai

- Vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartis.
- Vartojimo nuoma.
- Vartojimo ranga.
- Vartojimo kreditas.

VTAĮ būtų numatyti savarankiški skirsniai, kur viename galėtų būti reguliuoja-

mos materialinės normos, tai yra numatoma atsakomybė už pažeidimus vartotojų apsaugos srityje, o kitame procedūrinės taisyklės. Kartu, be abejonės, turėtų būti išspręstas ir kituose įstatymuose įtvirtintų normų perkėlimas į VTAĮ.

Sisteminė struktūra yra pasiūlyta diskusijai ir siekiama, kad būtų išsakomos ir kitų autorių nuomonės šiuo klausimu. Pažymėtina, kad ši struktūrinė schema pateikta šiame straipsnyje neanalizuojant ir nesprendžiant, ar kai kurių sutarčių, pvz., vartojimo rangos, ypatumai yra būtini. Be to, aptarus bendruosius vartojimo sutarčių ypatumus, gali paaiškėti, kad jų visiškai pakanka ir nėra būtina reglamentuoti kai kurių sutarčių rūšių ypatumus.

Išvados

1. Vartotojų teisių direktyva suderina gana platų vartotojų apsaugos taisyklių spektrą tiek civilinės teisės, tiek viešosios teisės srityje. Civilinės teisės srityje ji suderina pagrindines vartotojų apsaugos teisės – vartotojo ir verslininko sąvokas, taip pat kitas sąvokas, tiek kai kuriuos bendruosius reikalavimus, tiek specialiuosius reikalavimus vartojimo sutartims atsižvelgiant į jų sudarymo būdą, taip pat turi įtakos ir tarptautinės privatinės teisės taisyklėms. Viešosios teisės srityje pagal direktyvą reikalaujama nustatyti atsakomybę už jos nuostatų pažeidimą ir suteikti *locus standi* atitinkamiems subjektams.
2. Dėl savo plačios taikymo apimties Vartotojų teisių direktyva lemia nemažai pakeitimų Lietuvos teisėje (Civilinio kodekso vartojimo pirkimo ir pardavimo sutartį reglamentuojančių straips-

¹⁶ Šio skyriaus gali būti atsisakyta, numatant atitinkamus ypatumus prie skyriaus Bendrosios nuostatos, pvz., numatant vartotojo teisės į informaciją, teisės atsisakyti sutarties ypatumus, kai atitinkamu būdu sudaromos vartojimo sutartys.

nių keitimą, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo keitimą, poįstatyminių teisės aktų keitimą / panaikinimą). Manytina, kad Vartotojų teisių direktyvos nuostatų perkėlimas į Lietuvos teisę padiktuoja naują vartotojų apsaugos politikos uždavinį – būtinumą apsispręsti dėl vartotojų apsaugos teisėkūros krypties ir būdo, kitaip tariant, laikas nuspręsti, kurio keliu bus einama Lietuvoje reguliuojant vartotojų apsaugos santykius ir perkeliant ES teisės aktų nuostatas – sisteminimo ar chaotiško bei padriko reguliavimo keliu.

3. Veiksmingiausia būtų a) Vartotojų tei-

sių direktyvos nuostatas, susijusias su vartojimo sutarčių ypatumais, perkelti į Civilinį kodeksą jame numatant atskirą vartojimo sutartims skirtą skyrių ar net dalį, kartu persvarstant esamas Civilinio kodekso nuostatas bei susisteminant ir anksčiau į nacionalinę teisę perkeltas ES vartojimo sutarčių taisykles; b) viešosios teisės normas perkelti į Vartotojų teisių apsaugos įstatymą, peržiūrint jį ir perkeliant į jį ir kitų įstatymų, reglamentuojančių atsakomybę už vartotojų teisių pažeidimus, nuostatas, atitinkamai jas susisteminant.

LITERATŪRA

Teisės aktai ir jų parengiamoji medžiaga Europos Sąjungos teisės aktai

1. Europos Parlamento ir Tarybos 2011 m. spalio 25 d. direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB. OL L304/72.

2. 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis. OL L 1997 144/19.

3. 1985 m. gruodžio 20 d. Europos Bendrijų Tarybos direktyva 85/557/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose. OL L 1985 372/31.

4. 1993 m. balandžio 5 d. Europos Bendrijų Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų vartojimo sutartyse. OL L 1993 95/29.

5. 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 99/44/EB dėl tam tikrų vartojimo prekių pardavimo ir su tuo susijusių garantijų aspektų. OL L 1999 171/12.

6. 1998 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/27/EB dėl draudimų ginant vartotojų interesus. OL L 2004 15/4.

7. 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/64/EB dėl mokėjimo pas-

laugų vidaus rinkoje, iš dalies keičianti direktyvas 97/7/EB, 2002/65/EB, 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti direktyvą 97/5/EB (1). OLL 319/1.

8. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/65/EB dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis ir iš dalies pakeičianti Tarybos direktyvą 90/619/EEB ir direktyvas 97/7/EB ir 98/27/EB.

9. 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB. OL L 2008 133.

10. Europos Parlamento ir Tarybos 2008 m. birželio 17 d. reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma I). OL L 2008 177.

11. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“). OL L 2005 149.

12. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje. OL 2006 L 376, p. 36.

Lietuvos Respublikos teisės aktai

13. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.

14. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymas (Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas). *Valstybės žinios*, 1994, nr. 94-1833; 2000, nr. 85-2581; 2007, nr. 12-488.

15. Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, nr. 97-2775; 2003, nr. 61-2753; 2009, nr. 153-6888.

16. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 1-1; 2011, nr. 45; 2011, nr. 146-6830.

17. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymo 1, 2, 4, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo devintuoju, dešimtuoju skirsniais ir priedu įstatymas Nr. IX-2173. *Valstybės žinios*, 2004, nr. 72-2496.

18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 7 d. nutarimas Nr. 848 „Dėl Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2011–2014 metų strategijos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 89-4274.

19. Aiškinamasis raštas „Dėl Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymo 1 ir 2 straipsnio pakeitimo ir papildymo, 4 ir 30 straipsnių pakeitimo bei įstatymo papildymo devintuoju ir dešimtuoju skirsniais bei priedu įstatymo projekto -2“ [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=229528>.

20. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=259811>.

Specialioji ir kita literatūra

21. Paslaugų direktyvos vadovas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/guides/handbook_lt.pdf>.

22. BUBLIENĖ, Danguolė. Vartotojų teisė į informaciją pagal naująją Vartotojų teisių direktyvą: žingsnis pirmyn? Iš *Vartotojų teisių apsaugos teisiniai aspektai Europos Sąjungoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.

23. BUBLIENĖ, Danguolė. Vartotojų teisė į informaciją pagal naująją Vartotojų teisių direktyvos pasiūlymą: žingsnis pirmyn? *Jurisprudencija*, 2011, 18 (4).

24. BUBLIENĖ, Danguolė. Nesąžiningų sąlygų kontrolė: ar tikėtini greiti reguliavimo pokyčiai? (Straipsnis leidžiamoje knygoje „Nepriklausomos Lietuvos teisė: praeitis, dabartis ir ateitis“).

25. BAR, Christian von; *et. al. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Munich: sellier. European Law publishers GmbH, 2009.

Teismų praktika

26. ETT 2001 m. gegužės 10 d. sprendimas byloje C-144/99 *Commission of the European Communities v Kingdom of the Netherlands* (2001) ECR I – 3541.

27. ETT 2002 m. gegužės 7 d. sprendimas byloje C-478/99 *Commission of the European Communities v Kingdom of Sweden* (2002) ECR I-4147.

IMPLEMENTATION OF THE CONSUMER RIGHTS DIRECTIVE IN THE LITHUANIAN LAW – FURTHER DECODIFICATION OR CODIFICATION OF THE CONSUMER PROTECTION LAW?

Danguolė Bublienė

S u m m a r y

The article analyzes the main features of the Consumer Rights Directive (CRD) and the provisions harmonized by this directive. It ascertains the Lithuanian law provisions should be revised in order to implement the provisions of the CRD. The implementation of the CRD will cause quite many changes in the Lithuanian law. Obviously this is the very right time to discuss and decide on the further direction and ways of regulation consumer protection law in Lithuania.

The article describes the current situation in the regulation of the consumer protection field in

Lithuania and possible directions and ways of the implementation of the EC consumer acquis communautaire in Lithuanian law, their advantages and disadvantages. Despite of fact that codification (or at least systematisation) of legal norms is very complicated and heavy-duty way for the regulation of the consumer protection (as well as for the implementation of the EC law in Lithuanian law), this is the only way which ensure legal certainty, transparency and the effectiveness of the implementation of legal norms in practice.

The article suggests for the discussion the systematic structure of legal norms how the CRD could be implemented in Lithuanian law. It is proposed to draft separate division in Lithuanian Civil Code reg-

ulating the features of all consumer contracts and it is provided the systematic structure of this division. Also it provides proposal for the systematic changes in Consumer Protection Law.

Įteikta 2012 m. sausio 16 d.

Priimta publikuoti 2012 m. kovo 28 d.